

פמיניסטיות איטלקיות

חברת הכנסת עליזה לביא ליד ארון הקודש האיטלקי במוזיאון ארץ ישראל
 חגית ששר | צילום: אריק סולטן

"פוסקות דמים" וכל נושא הטהרה היה מופקד כבר אז בידי נשים. נשים היו גם שוחטות ומוהלות ונשים לא בירכו בכרכות השחר "שעשני כרצונו" כפי שמקובל כיום. עם כל הכעס על גניבת ההיסטוריה, החוויה הייתה עוצמתית ומשנת חיים. מהקהילה האיטלקית למדתי יהדות מאוד שוויונית. זאת הייתה הקהילה היחידה שלימדה נשים עברית. מצאתי סידורים שנערכו לנשים בעברית כבר במאות 14-15 וניתנו כמתנה לאישה. לא ביידיש, לדינו או גרמנית, אלא בעברית! עובדה שמלמדת על מעמדן החזק של הנשים במרחב הדתי. בקהילה היו נשים אמידות, בעלות מקצוע, אמצעים ויכולות, והן היו שותפות לעשייה בפנים בית הכנסת. יתרה מכך, מפתחות ארון הקודש היו מופקדים בידי נשים. אפשר לומר שהתהליך שקורה עכשיו הוא סוג של 'רטרו' לאותה תקופה. ■

היהודית היו קהילות שבהן קיבלו הנשים מקום שוויוני יותר מהמקובל כיום במרחב הדתי. בארץ נפגשתי עם פרופסור טואף, חוקר יהדות איטליה ובנו של רב קהילת רומא. הוא אמר לי: "ברוכה הבאה לקהילת יהדות איטליה". השיחה איתו לימדה אותי עד כמה אנחנו לא יודעות על מקומן של נשים בקהילה היהודית. עוד יותר מקומם היה לגלות שמישהו גנב לי את ההיסטוריה הנשית היהודית. מאותו הרגע התחלתי לחפש תשובות. הסתובבתי בארכיונים ובמוזיאונים, דובבתי את זקני וזקנות הקהילה האיטלקית ונדהמתי מהממצאים. עד שהתחלתי לחקור, חשבתי שאנחנו המצאנו את הגלגל בנושאים שרצינו לקדם והסתבר לי שדברים שהיו בעבר פשוט נמחקו מההיסטוריה היהודית. חשבנו למשל, שיועצות ובפוסקות טהרה הן חידוש ומסתבר שכבר במאה ה-16 היו באיטליה

ל החיפוש שלי וההבנה של מקומי כאישה יהודייה החלו באופן מקרי, בבית הכנסת הגדול ברומא, לפני 13 שנה. במהלך התפילה הופתעתי לשמוע את הקהל אומר 'מי שבירך' לנשים על תרומתן לקהילה. זה היה 'מי שבירך' קצה, בן שתי שורות בלבד, אבל מיוחד במינו. עד לאותו מעמד לא שמעתי מעולם 'מי שבירך' על תרומה של עשייה נשית לקהילה. הייתי בהלם! יצאתי החוצה כולי נרגשת. ניסיתי לברר מה מקורות ה'מי שבירך' הזה? ממתים הוא נאמר? ועל מה ולמה נשות איטליה זוכות לו כל שבת בבוקר ובשאר קהילות העולם היהודי הוא לא קיים. חברי הקהילה לא ידעו לספק לי תשובות. הם רק ידעו לומר שכך נהוג מדורי דורות. כיוון שכבר אז הייתי עסוקה בעשייה פמיניסטית בעולם היהודי, הגילוי הזה התכתב עם שאלות רבות שהעסיקו אותי. הגילוי רמז לכך שאי שם בהיסטוריה

עליזה לביא כיהנה בכנסת היוצאת כיו"ר הוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי.